

ZADACI ZA INTERAKTIVNE VJEŽBE IZ OPĆE FIZIKE 1

Kinematika i vektori

1. Svjetiljka udaljena 3m od vertikalnog zida baca na zid svjetlu mrlju. Svjetiljka se jednoliko okreće oko svoje osi frekvencijom $f = 0.5\text{Hz}$. Za to vrijeme svjetla mrlja se kreće po zidu pravocrtno. U početnom trenutku svjetiljka pokazuje okomito na zid.

- (a) Kolika je brzina mrlje nakon $t = 0.1\text{s}$?
(b) Nađi komponente brzine u ovisnosti o vremenu u polarnim koordinatama.

R: a) $v(t = 0.1\text{s}) = 10.42\text{m/s}$ b) $\mathbf{v} = \omega R \frac{\sin \omega t}{\cos^2 \omega t} \hat{r} + \frac{\omega R}{\cos \omega t} \hat{\phi}$

2. Radijus vektor $\mathbf{r}$ točke ovisi o vremenu t kao $\mathbf{r}(t) = at\hat{x} - bt^2\hat{y}$, pri čemu su konstante a i b veće od 0.

- (a) Nađite jednadžbu putanje i skicirajte.
(b) Nađite vektore brzine i akceleracije $\mathbf{v}$, $\mathbf{a}$, te njihove iznose v i a .
(c) Nađite ovisnost kuta između vektora $\mathbf{v}$ i $\mathbf{a}$ o vremenu.

R: c) $\cos \alpha = \frac{2bt}{\sqrt{a^2 + 4b^2t^2}}$

3. Kišne kapi padaju stalnom brzinom $v_2 = 2\text{m/s}$ okomito na zemlju. Brzina kapljica je konstantna zbog trenja sa zrakom. Pod kojim kutem prema horizontalnoj podlozi treba biti postavljena uska cijev na kolicima koja se gibaju konstantnom brzinom $v_1 = 10\text{m/s}$, ako kap koja upadne u cijev ne smije dotaknuti unutarnje stijenke. (Izaći će na kraju cijevi kao da kroz nju nije ni prošla.)

R: $\alpha = 11.3^\circ$

4. S vrha tornja istodobno se bace dva tijela jednakom početnom brzinom $v_0 = 10\text{m/s}$ pod kutom $\alpha_1 = 30^\circ$, odnosno $\alpha_2 = 60^\circ$ prema horizontali. Odredite

- (a) udaljenost među tijelima nakon $t = 2\text{s}$,
(b) brzine tijela u tom trenutku.
(c) Na kojem se dijelu putanje nalaze tijela u tom trenutku: uzlaznom ili silaznom?

R: a) $D(t = 2\text{s}) = 10.35\text{m}$ b) $v_1 = 16.99\text{m/s}$, $v_2 = 12.05\text{m/s}$

5. Iz podnožja kosine koja je nagnuta pod kutem od 45° u odnosu na horizontalu bačen je kamen početnom brzinom od 20m/s . Koliki mora biti kut izbačaja α u odnosu na horizontalu da bi kamen pao na kosinu pod pravim kutem, te kolika je udaljenost D mjesta pada kamena od mjesta izbačaja?

R: $\tan \alpha = 3$, $D = 23.07\text{m}$

6. Ljestve duljine a prislone su na vertikalni zid. Donji kraj ljestvi se povlači brzinom v_0 od vertikalnog zida.

(a) Pokažite da točka na sredini ljestvi opisuje kružni luk polumjera $a/2$ sa središtem u točki gdje se spajaju horizontalna podloga i zid.

(b) Nađite brzinu i iznos brzine točke na sredini ljestvi u vremenu kada je donji kraj ljestvi udaljen za $x < a$ od zida. Pretpostavi da je u početnom trenutku donji kraj ljestvi od zida bio udaljen x_0 . R: b) $\mathbf{v} = \frac{v_0}{2} \hat{x} - \frac{v_0}{2} \frac{x}{\sqrt{a^2 - x^2}} \hat{y}; x = x_0 + v_0 t$

7. Promatrač koji stoji na peronu primjetio je da je prvi vagon vlaka koji stiže u postaju prošao pored njega za 4s, a drugi za 5 s. Ako se prednji kraj vlaka zaustavio na udaljenosti od 75m od promatrača, nađite usporenje vlaka ako je ono bilo jednoliko u vremenu. Napomena: pretpostavljamo da vlak nema lokomotivu, već počinje prvim vagonom.

R: $a = 0.25\text{m/s}^2$

8. Kutna akceleracija $\alpha \hat{z}$ tijela mase m koje se giba po kružnici radijusa R u $x - y$ ravnini ovisi o vremenu kao: $\alpha(t) = ct \sin(bt)$. Koje su dimenzije konstanti c i b , ako vrijeme mjerimo u sekundama? Kako centripetalna sila ovisi o vremenu ako je početna kutna brzina $\omega_0 = 0$?

R: $F_{cp} = mR(\frac{c}{b})^2 [\frac{1}{b} \sin(bt) - t \cos(bt)]^2$

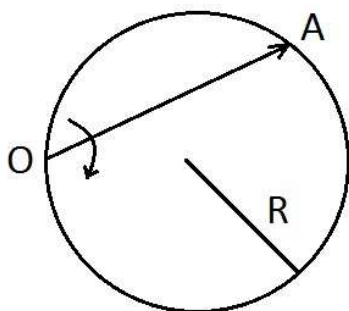
9. Točkasta masa A giba se s usporenjem duž kružnice polumjera R tako da su u bilo kojem trenutku iznosi tangencijalnog i radijalnog ubrzanja jednaki po iznosu. U početnom trenutku brzina točke je v_0 . Nađite:

(a) brzinu točkaste mase kao funkciju vremena i prijeđenog puta s ,

(b) ukupno ubrzanje točkaste mase kao funkciju brzine i prijeđenog puta.

R: a) $v_t = \frac{v_0}{1 + \frac{v_0 t}{R}}$, $v_t = v_0 e^{-\frac{s}{R}}$ b) $a = \sqrt{2} \frac{v_t^2}{R}$, $a = \sqrt{2} \frac{v_0^2}{R} e^{-2\frac{s}{R}}$

10. Točkasta masa A giba se po kružnici polumjera R tako da njem radij vektor s ishodištem u točki O kruži konstantnom kutnom brzinom ω (vidi sliku). Nađite iznos brzine točke A te njeno ubrzanje. R: $v = 2\omega R$, $a = 4\omega^2 R$

11. Tri tijela mase m_1 , m_2 i m_3 međusobno su spojena nitima. Treće tijelo povlačimo silom T_3 . Kolike su napetosti T_1 i T_2 ovih niti:
- Ako je podloga savršeno glatka,
  - ako je faktor trenja prema podlozi μ ?
12. Na kosini kuta $\alpha = 37^\circ$ nalaze se tijela mase $m_1 = 2\text{kg}$ i $m_2 = 4\text{kg}$. Faktori trenja između podloge i tijela su $\mu_1 = 0.3$ i $\mu_2 = 0.1$.
- Kolika je akceleracija tijela masa m_1 i m_2 uz pretpostavku da u početnom trenutku tijela miruju.
  - Kolika je sila međudjelovanja?
  - Odredite najmanji kut α_0 kod kojeg dolazi do klizanja.

R: $a = 4.6\text{m/s}^2$, $F = 2.09\text{N}$, $\tan \alpha' = 0.1667$

13. Na tijelo mase m djeluje konstantna sila F pod kutem α prema pravcu gibanja. Sila trenja između podloge i tijela, $F_{tr} = F_0 + kv$ (za sporo gibanja otpor zraka pri gibanju tipično je proporcionalan brzini). Odredite brzinu i ubrzanje tijela u trenutku t ako je u $t = 0$ brzina tijela 0. Nacrtajte grafove $v(t)$ i $a(t)$, objasni je li ponašanje $v(t \rightarrow \infty)$ i $a(t \rightarrow \infty)$ očekivano i zašto?

R: $v = \frac{F \cos \alpha - F_0}{k} (1 - e^{-\frac{k}{m}t})$

14. Kolica mase m_0 počinjemo vući konstantnom silom F iz stanja mirovanja. U tom trenutku na njih počne padati pijesak stalnim masenim protokom $\mu = \frac{dm}{dt}$. Nađi $a(t)$, $v(t)$ i $s(t)$. Do kojeg vremena t' vrijede ove relacije?

R: $v = \frac{Ft}{m_0 + \mu t}$, $s = \frac{F}{\mu} [t + \frac{m_0}{\mu} \ln \frac{m_0}{m_0 + \mu t}]$

15. Malo tijelo počinje klizati s vrha glatke kugle radijusa R . Nađite kut ϕ_0 koji odgovara točki u kojoj tijelo napušta kuglu, te brzinu tijela u toj točki.

R: $\phi_0 = 0.73\text{rad}$, $v_0 = \sqrt{2Rg/3}$

16. Kolica se gibaju udesno akceleracijom $1/3g$. Na njima se nalazi velika kutija M , a na toj kutiji mala kutija mase m ($M = 2m$). Faktor trenja između kutija i velike kutije i kolica je μ . Koliki mora biti faktor trenja da bi sustav mirovao.
17. Kosina mase m_1 i kuta θ može kliziti po horizontalnoj podlozi. Na kosini se nalazi tijelo mase m_2 . Faktor trenja između podloge i kosine je μ_1 , a između kosine i tijela μ_2 . Izračunajte kolika je akceleracija kosine ako pustimo da se sistem giba? Provjeri da li rješenje ima smisla za $\mu_1 = \mu_2 = 0$. (Pretpostavljamo da su faktori trenja mali, tj. da neće spriječiti masu i kosinu da se gibaju.)
 R: $a = -\frac{\mu_1 m_1 + m_2 \cos \theta x}{m_1 - m_2 \sin \theta x}$; $x = (\mu_1 + \mu_2) \cos \theta - (1 - \mu_1 \mu_2) \sin \theta$
18. Glatki štap rotira konstantnom brzinom od 2 rad/s oko jednog svog kraja. Po njemu može kliziti tijelo mase 500g koje kreće s osi rotacije početnom brzinom od 1 m/s . Nađite Coriolisovu silu na tijelo u sustavu vezanom za štap u trenutku kad je tijelo udaljeno 50cm od osi rotacije.
 R: $-2.83\text{N } \hat{\phi}$
19. Puška je uperana u pravcu vertikalne linije na meti koja stoji na sjeveru. Koliko će se metak odkloniti od linije i u kojem smjeru u trenutku kad pogodi metu. Puška stoji na geografskoj širini 60° , brzina metka je 900 m/s , a udaljenost od mete 1000m . Zanemri otpor zraka i utjecaj centrifugalne sile.
 R: $\approx 7\text{cm}$ na istok

20. Tijelo mase M s malim diskom mase m na njemu miruje na glatkoj podlozi. Disku je potom dana horizontalna brzina v (vidi sliku). Do koje će visine u odnosu na početni položaj doći disk nakon što napusti tijelo M .

Rj: $h_{max} = \frac{v^2}{2g} \frac{M}{m+M}$

21. Tri identična diska A, B i C miruju na glatkoj podlozi (vidi sliku). Disku A je dana brzina v , nakon čega se elastično i istodobno sudara s oba diska B i C. Udaljenost između centara diska B i C je η puta veća od promjera diska. Nađi brzinu diska A nakon sudara. Za koje će se vrijednosti η disk A: odbiti nazad, stati, nastaviti se gibati naprijed?

Rj: $v_A = \frac{\eta^2 - 2}{6 - \eta^2} v$

22. Preko koloture fiksirane za strop prebačena je nit . Na nit je s jedne strane obješen uteg mase M , a s druge strane ljestve u čijem podnožju stoji čovjek mase m (ukupna masa čovjeka i ljestvi je M). Čovjek se popne za visinu l' u sustavu ljestvi i stane. Koliko se pomakao centar mase sistema.

Rj: $\Delta r_c = \frac{ml'}{2M}$

23. Top mase M počne kliziti niz kosinu kuta α prema horizontali. Nakon što je top prešao udaljenost l , ispuca granatu u horizontalnom smjeru impulsa p . Kao posljedica toga top staje. Ako zanemarimo masu granate u odnosu na top, odredi duljinu trajanja pucnja.

Rj: $\Delta t = \frac{p \cos \alpha - M \sqrt{2gl \sin \alpha}}{Mg \sin \alpha}$

24. Čestice mase m_1 sudara se elastično s mirujućom masom m_2 . Koji udio kinetičke energije masa m_1 izgubi tokom sudara, ako:

(a) se odbije pod pravim kutom u odnosu na upadni pravac gibanja?

(b) je sudar centralni?

Rj: a) $\eta = \frac{2m_1}{m_1 + m_2}$ b) $\eta = \frac{4m_1 m_2}{(m_1 + m_2)^2}$